

ΕΞΑΙΚΛΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ὁμοία πρὸς τὴν διάταξιν τῆς ψυχῆς ὑπάρχει ἡ τῆς πολιτείας, πρὸς δὲ τὰ τρία τῆς ψυχῆς μέρη ἀντιστοιχοῦσι τρεῖς τῆς πολιτείας τάξεις. Καθόλου δ' ἡ πολιτεία ἔχει τὴν αὐτὴν σύστασιν, τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν νόμους καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ὃν ἔχει ἡ τοῦ καθ' ἕνα ἀνθρώπου ψυχὴ. Οὐδὲν ἄρα θαυμαστόν, ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀγαθῆς πολιτείας εἶναι ἅμα ἀνάπτυξις αὐτῶν τῶν ἀρετῶν. Αἰὸ φαίνεται μοι πιθανωτάτη ἡ γνώμη τῶν φρονούντων ὅτι κύριος τῆς Πολιτείας τοῦ θεοῦ φιλοσόφου σκοπὸς εἶναι ἡ ἔρευνα καὶ διακρίβωσις τῆς ἐννοίας τῆς δικαιοσύνης ἰδίᾳ καὶ πάσης ἀρετῆς καθόλου, πάντα δὲ τὰ περὶ τῆς πολιτείας λεγόμενα σκοποῦσιν ἀπλῶς ὥπως τὰ διάφορα τῆς ἀρετῆς εἶδη σαφέστερα ποιήσωσι καὶ ἐμφαντικώτερον ἐξάρασι ¹⁾. Πρὶν δ' ὁ φιλόσοφος ζω-

¹⁾ Οἱ ἐφ' ὧν ἡ γνώμη αὕτη ἐρείδεται σπουδαιότεροι λόγοι εἰσὶν οἷδε: α') Τῆς ὅλης ζητήσεως ἀρχὴν ποιεῖ οὐχὶ ὁ περὶ πολιτείας ἀλλ' ὁ περὶ δικαιοσύνης λόγος. β') Ἐν τῷ 2ῳ βιβλίῳ (368 (1 κέξ.) παρίσταται ὁ Σωκράτης λέγων

ρήση ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς δικαιοσύνης, ἀναιρεῖ δοξασίας τινὰς καὶ γνώμας, ὡς ἄλλοι τε καὶ οἱ σοφισταὶ περὶ τῆς ἀρετῆς ταύτης εἶχον. Οὕτω δὲ ἐλέγχει τὸν ὀρισμὸν, καθ' ὃν δικαιοσύνη ἐστὶ τὸ λέγειν τᾶληθῆ καὶ ἀποδιδόναι τὰ ὀφειλόμενα, παρατηρῶν προσφυῶς ὅτι ἔστιν ὅτε ἐπιβάλλεται, ὅπως μῆτε τᾶληθῆ λέγωμεν μῆτε ἀποδιδῶμεν τὰ εἰς ἄλλους ἀνήκοντα¹⁾. Ὡσαύτως ψέγει τοὺς νοοῦντας τὴν ἀπόδο-

ὅτι, ἐπειδὴ ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ δὲν καθορᾶται εὐχερῶς οὐδὲ καταμανθάνεται ἡ δικαιοσύνη, ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῆ, πῶς αὕτη φαίνεται ἐν τῇ πολιτείᾳ, ἐν ἣ ἑναργέστερον καὶ εὐδιλότερον διαγινώσκεται· ἐξ οὗ γίνεται φανερὸν ὅτι πάνθ' ὅσα περὶ πολιτείας λέγονται ἀποσκοποῦσι τὴν διασάφησιν τῆς ἐννοίας τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀποτελοῦσιν οἷον εἰς παράρτημα τοῦ περὶ τῆς ἀρετῆς ταύτης λόγου. γ') Ὁ τοῦ διαλόγου ἰθύντωρ παρέκβασιν τοῦ περὶ δικαιοσύνης λόγου ποιησάμενος εἰς τοῦτον ἐπανιῶν λέγει ὅτι ἐπανέρχεται εἰς τὸ ζητούμενον ὑποκείμενον (4, 434 E. 5, 472 B), καὶ δ') τὸν διάλογον ἀποτερματίζει παραίνεσις πρὸς σύντονον θεραπείαν καὶ ἀσκησιν τῆς δικαιοσύνης, δι' ἧς καὶ ἡμῖν αὐτοῖς φίλοι καὶ τοῖς θεοῖς ἀρεστοὶ καθιστάμεθα. Ἄλλ' ἡ ἐξέτασις τῆς ἐννοίας τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ καθορωμένης ἀρετῆς ἤγαγεν εὐλόγως τὸν φιλόσοφον εἰς τὴν ὑποτύπωσιν τῆς ἀρίστης πολιτείας, ἐν ἣ οἱ πολῖται πᾶσαν ἀσκοῦντες ἀρετὴν ἐπιτυγχάνουσι τῆς εὐδαιμονίας.

1) Λαβόντες ἐπὶ παραδείγματος παρὰ φίλου ἀνδρὸς σωφρονοῦντος ὅπλα δὲν πρέπει νὰ ἀποδιδῶμεν, εἰ μανεῖς

σιν τοιαύτην, ὥστε διὰ ταύτης νὰ εὐεργετῶνται μὲν οἱ φίλοι βλάπτονται δὲ οἱ ἐχθροί, δεικνύων ὅτι τοῦ δικαίου ἔργον εἶναι τὸ οὔτε φίλον οὔτ' ἄλλον οὐδένα βλάπτειν¹⁾. Μετὰ μεζονος δὲ δυνάμεως ἐπεξέρχεται κατὰ τῶν σοφιστῶν, οἵτινες διδάσκοντες ὅτι ἀγαθὸν καὶ ἀληθὲς αὐτὸ καὶ αὐτὸ οὐδαμῶς ὑπάρχει καὶ θεωροῦντες τὴν τοῦ κατ' ἑκάστον ἀνθρώπου δόξαν ὡς τὸ μόνον τῆς ἀληθείας κριτήριον²⁾ ὁρίζοντο τὸ δίκαιον ὡς τὸ τοῦ κρείττους συμφέρον. Κατὰ τὸν ὅρισμόν τοῦτον οἱ ἐν ἐκάστη πόλει κρατοῦντες, οἱ ἄρχοντες, τίθενται τοὺς νόμους πρὸς τὸ

ἀπατεῖ αὐτά, οὐδ' ὀφείλομεν πρὸς τὸν οὔτως ἔχοντα νὰ λέγομεν πάντα τάλιθῃ (Πολ. 1, 331 C). Ἄλλ' ἐνῶ τὸ ψεύδεσθαι καὶ ἀπαταῖν ἄλλους ἐνίοτε καθίσταται ἀναγκαῖον (Πολ. 3, 389) B κέξ. Νομ. 2, 663 D), τὸ ἀπαταῖν ἑαυτὸν οὐδέποτε οὐδαμῶς ἐπιτρέται. Πολ. 7, 535 D. «ἀκούων καὶ πρὸς ἀλήθειαν ταῦτόν τοῦτο ἀνάπηρον ψυχὴν θήσομεν, ἢ ἂν τὸ μὲν ἀκούσιον ψεῦδος μισῇ καὶ χαλεπῶς φέρῃ αὐτὴ τε καὶ ἑτέρων ψευδομένων ὑπεραγανακτῇ, τὸ δ' ἀκούσιον εὐκόλως προσδέχεται καὶ ἀμαθαίνουσα πᾶσι ἀλισκομένη μὴ ἀγανακτῇ, ἀλλ' εὐχερῶς ὥσπερ θηρίον ὄρειον ἐν ἀμαθίᾳ μολύνεται» πβλ. καὶ 6, 485 C.

¹⁾ Πολ. 1, 332 A-336 A.

²⁾ Πλάτ. Κρατυλ. 386 A. Ἐντεῦθεν Πρωταγόρας ἔλεγε πάντων χρημάτων μέτρον εἶναι ἀνθρώπου, ὡς ἄρα οἷα μὲν ἂν ἔμοι φαίνηται τὰ πράγματα εἶναι, τοιαῦτα μὲν ἔστιν ἔμοι, οἷα δ' ἂν σοί, τοιαῦτα δ' αὖ σοί. . . . *

ἑαυτοῖς συμφέρον· θέμενοι δ' αὐτοὺς ἀποφαινουσι τοῖς ἀρχομένοις τὸ ἑαυτοῖς συμφέρον ὡς δίκαιον καὶ τὸν παραβάτην τούτου κολάζουσιν ὡς παρανομοῦντα καὶ ἀδικοῦντα. Ἄλλ' ὁ τοιοῦτος ὁρισμὸς ἐλέγχεται ἡμαρτημένος· διότι, ὅταν οἱ ἄρχοντες σφαλλόμενοι ἐν τῇ διαγνώσει τοῦ ἑαυτοῖς βελτίστου τιθῶσιν οὐχὶ ὀρθῶς τοὺς νόμους, τουτέστιν ὁσάκις ἀποφαινουσι δίκαιον ἀσύμφορον ἑαυτοῖς, τότε οἱ πολῖται τοῖς ἄρχουσι κατὰ τὸ δίκαιον πειθόμενοι καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν προσταττόμενα ποιοῦντες πράττουσιν οὐχὶ τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ἀλλὰ τοῦναντίον τὸ μὴ συμφέρον. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν οἱ πολῖται τῷ δικαίῳ στοιχοῦντες καὶ τοῖς ἄρχουσι πειθόμενοι ὀφείλουσι νὰ ποιῶσι τοῦτο μὲν τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον (ὅταν οἱ ἄρχοντες ὀρθῶς διαγινώσκοντες τὸ ἴδιον αὐτοῖς συμφέρον νομοθετῶσι) τοῦτο δὲ τὸ ἀσύμφορον (ὅταν οἱ ἄρχοντες ἄκοντες κακὰ ἑαυτοῖς προστάτωσιν)· οὗ πράγματος ἡ ἀτοπία ὑπάρχει εὐδηλοτάτη. Τοὺς τοιαῦτα περὶ δικαιοσύνης ἀποφαινομένους ἐλέγχων ὁ φιλόσοφος δεικνύει ὅτι ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ τὰ τῆς πόλεως πράττων καὶ μέγα ἐν αὐτῇ δυνάμενος οὐδαμῶς σκοπεῖ οὐδ' ἐπιτάττει τὸ ἑαυτῷ συμφέρον ἀλλὰ τὸ συμφέρον τῷ ἀρχομένῳ καὶ πρὸς τὸ τούτῳ συμφέρον καὶ πρέπον βλέπων λέγει ἅ λέγει καὶ ποιεῖ ἅ ποιεῖ ἅπαντα¹⁾. Ἄλλ' οἱ σοφισταί

¹⁾ Πολ. 1, 342 Ε.

σφαλερὰν καὶ ταπεινὴν περὶ δικαιοσύνης γνώμην ἔχον-
 τες καὶ ταύτην μεγίστην εὐήθειαν ὑπολαμβάνοντες
 ἐκήρυττον ὅτι τὸ μὲν δίκαιον εἶναι ἀλλότριον ἀγαθὸν
 καὶ οἰκεία βλάβη, ἢ δ' ἀδικία τοῦναντίον οἰκεῖον ἀγα-
 θὸν καὶ ἀλλότρια βλάβη καὶ ὅπως εἴτεῖν ἀπεφαινότο
 ὅτι ἡ ἀδικία εἶναι ἰσχυρότερον καὶ ἐλευθεριώτερον
 καὶ δεσποτικώτερον τῆς δικαιοσύνης¹⁾. Οἱ μὲν δηλαδή
 δίκαιοι κατ' αὐτοὺς πολλὰ κακὰ ὑφιστάμενοι καὶ τὰ
 αὐτοῖς ἀνήκοντα ἀποβιάλλοντες καθίστανται ἀθλιώ-
 τατοι, οἱ δ' ἀδικοὶ τοῦναντίον πολλὰ ἀεὶ ἔχοντες
 ἀγαθὰ καὶ τὰ ἀλλότρια λάθρα καὶ βία ἀφαιρούμενοι
 ἀποβαίνουσιν εὐδαιμονέστατοι. Τὴν δοξασίαν ταύτην
 ἀναιρῶν ὁ Πλάτων ἀποδεικνύει ὅτι οἱ μὲν δίκαιοι
 εἶναι ἀγαθοὶ καὶ σοφοί, οἱ δ' ἀδικοὶ ἀμαθεῖς καὶ
 κακοὶ καὶ δὴ ἡ μὲν δικαιοσύνη ὑπάρχει ἀρετὴ καὶ
 σοφία ἢ δ' ἀδικία κακία καὶ ἀμαθία· σοφία δὲ καὶ
 ἀρετὴ οὕσα ἡ δικαιοσύνη εἶναί τι ἰσχυρότερον τῆς
 ἀδικίας, ἢπερ ἐστὶν ἀμαθία. Ἐπειτα, ἡ μὲν ἀδικία
 παρέχει μίση καὶ μάχας καὶ ἐν τοῖς ἐλευθέροις τε
 καὶ δούλοις ἐγγιγνομένη ποιεῖ ὅπως οὗτοι μισῶσιν
 ἀλλήλους καὶ στασιάζωσι καὶ ἀδυνατῶσι κοινῇ μετ'

¹⁾ Τὸ δίκαιον θεωρεῖται ὑπ' αὐτῶν, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν
 εἴρηται, ὡς τὸ συμφέρον τοῦ κρατοῦντος, οἱ δὲ νόμοι ὡς
 θεσμοὶ ἀνθαίρετοι ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πρὸς ἴδιον ὄφελος
 τεθέντες, οὓς οἱ ἐρρωμενέστεροι παρορῶντες ἀκολουθοῦσι τῷ
 ἀληθεῖ φυσικῷ νόμῳ τῆς ἰδίας ὠφελείας.

ἀλλήλων νὰ πράττωσιν, ἢ δὲ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν πᾶσιν ἐνεργάζεται καὶ διὰ τοῦτο τυγχάνει τῷ θεῷ ἀρεστή· ὅπως δ' εἶπεῖν οἱ δίκαιοι εἶναι κατὰ τὸν φιλόσοφον σοφώτεροι καὶ ἀμείνους καὶ δυνατώτεροι ἢ οἱ ἄδικον ἐκεῖνοι μὲν τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς, ἥτοι τὴν δικαιοσύνην, ἔχοντες ζῶσιν ἀμεινον καὶ εἰσι μακάριοι καὶ εὐδαίμονες, οὗτοι δὲ τῆς ἀρετῆς ταύτης ἐστερημένοι διάγουσι κακοδαίμονες καὶ ἄθλιοι¹⁾. Ἡ δικαιοσύνη δηλαδὴ καὶ καθόλου ἢ ἀρετὴ εἶναι ἐκ τῶν μεγίστων ἀγαθῶν, ἃ ὑπάρχουσιν ἄξια κτήσεως καὶ ἔνεκα τῶν ἀπ' αὐτῶν ἀποβαινόντων καὶ πολὺ μᾶλλον ἔνεκα ἑαυτῶν, οἷον τὸ ὄρᾶν, ἀκούειν, φρονεῖν, ὑγιαίνειν καὶ τὰ παραπλήσια· ἢ δ' ἀδικία εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, τουτέστι καὶ ἄνευ τῶν δυσαρέστων ἀποτελεσμάτων καὶ τῆς ἀπὸ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων τιμωρίας, μέγιστον κακόν²⁾. Ἀκριβέστερον ἐπιθυμῶν ὁ Πλάτων νὰ παρα-

1) Πολ. 1, 348 Β-354.

2) Αὐτ. 367 ἐξ. Ἐλέγχων ὁ φιλόσοφος τοὺς δοξάζοντας ὅτι ὠφέλιμον ὑπάρχει νὰ ἦ μὲν τις ἄδικος νὰ νομίζεται ὅμως δίκαιος, ποιεῖται χρῆσιν καταλλήλου εἰκόνας. Φαντασθῶμεν, λέγει, μορφήν θηρίου ποικίλου καὶ πολυκεφάλου, ἔχοντος κύκλῳ κεφαλᾶς ἡμέρων καὶ ἀγρίων θηρίων καὶ δυναμένου νὰ μεταβάλλῃ καὶ φύῃ ἐξ ἑαυτοῦ πάντα ταῦτα. Ἐπὶ τὴν μορφήν ταύτην νοήσωμεν συνημμένην μετὰ μορφῆς λέοντος καὶ ἀνθρώπου, τὰ δὲ τρία ταῦτα ζῆα περιβαλλόμενα ἀπὸ

στήση τὴν ἔννοιαν τῆς δικαιοσύνης ἐξετάζει τὴν οὐσίαν καὶ δύναμιν αὐτῆς ἔνθεν μὲν ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ εἰκόνοσ ἀνθρώπου, οὕτως ὥστε ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ὁρᾷ τὰ ἐντὸς νὰ νομίζῃ ὅτι ὁρᾷ τὴν μορφήν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐξίπωμεν δὲ τῷ λέγοντι, ὅτι ἄφραει ἡ ἀδικία καὶ οὐ συμφέρει ἡ δικαιοσύνη, ὅτι οὗτος οὐδὲν ἄλλο λέγει ἢ ὅτι συμφέρει τρέφον καὶ θεραπεύον νὰ ποιήσῃ ἰσχυρὸν τὸ παντοδαιπὸν θηρίον καὶ τὸν λέοντα, τὸν δὲ ἀνθρώπον διὰ τοῦ λιμοῦ καὶ τῶν τοιούτων νὰ καταστήσῃ ἀσθενῆ, ὥστε νὰ ἐλκεῖται καὶ ἀγῆται ὑπὸ τῶν θηρίων ἐκείνων, πρὸς δ' ἔτι νὰ καταλείπη αὐτὰ νὰ μίχωνται πρὸς ἀλληλα καὶ τέλος νὰ δάκνωσι καὶ κατεσθίωσι τὸν ἀνθρώπον. Λιότι ταῦτα βεβαίως παροδέχεται ὁ ἐπαινῶν τὴν ἀδικίαν. Ὁ δὲ ὁμολογῶν τοῦναντίον, ὅτι ἄφραει ἡ δικαιοσύνη, ἔχει διάφορον περὶ τοῦ πράγματος γνώμην. Νομίζει δηλαδὴ ὅτι πρέπει νὰ λέγονται καὶ πράττονται τοιαῦτα, δι' ὧν ὁ ἐντὸς ἀνθρώπος θὰ καταστήῃ δυνατώτατος καὶ θὰ κτήσῃται τὴν ἰκανότητα, σύμμαχον τὸν λέοντα ἔχον, νὰ καταδιμύσῃ τὸ πολυκέφαλον θηρίον, καὶ θὰ ποιήσῃ πᾶσι τοῖς θρέμμασι φιλίαν πρὸς τε ἀλληλα καὶ ἑαυτόν. Κατὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ποιῶν ἀδικίαν ὑποτάττει τὰ ἡμέρα τοῖς ἀγρίοις καὶ δὴ δουλοῦται τὸ ἐν ἑαυτῷ θειότατον μέρος ὑπὸ τῷ ἀθεωτάτῳ καὶ μιαινωτάτῳ. Ῥητέον δ' ὅτι τὸ αὐτὸ τῇ ἀδικίᾳ ποιεῖ ἡ τρυφή καὶ μαλθακία καὶ ἀκολασία, ἔτι δὲ ἡ κολακεία καὶ ἀνελευθερία καὶ ἀπληστία ὁ δ' ἀδικῶν μὲν λανθάνον δ' ὅμως καὶ μὴ τιμωρούμενος γίνεται πονηρότερος τοῦ μὴ λανθάνοντος καὶ κολαζομένου, διότι τούτου τὸ θηριῶδες κοιμίζεται καὶ ἡμεροῦται τὸ δ' ἡμέρον ἐλευθεροῦται καὶ ὅλη ἡ ψυχὴ εἰς τὴν

ἀνδρὶ ἔνθεν δὲ ἐν τῇ ὅλῃ πόλει, ἐν ἣ ἕκ πολλῶν ἀνθρώπων ἀποτελουμένη πλείων οὔσα ἢ δικαιοσύνη εὐχερέστερον καταμανθάνεται. Εὐχερέστερον πάντως δυνάμεθα νὰ κατίδωμεν τὴν δικαιοσύνην ἐν τῇ ὅλῃ πόλει ἄλλως τε καὶ διότι θεώμενοι τὴν πόλιν οἰο- νεὶ γιγνομένην βλέπομεν ἅμα γιγνομένην καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτὴν καὶ τὴν ἀδικίαν¹⁾. Ἡ πόλις λοιπὸν γίνεται, ἐπειδὴ ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων τυγχάνει οὐχὶ αὐτάρκης ἀλλὰ πολλὰς ἔχων ἐν- δείας. Οὕτω πρώτη καὶ μεγίστη τῶν χρειῶν ὑπάρ- χει ἢ τῆς τροφῆς παρασκευή, δευτέρα ἢ τῆς οἰ- κήσεως, τρίτη ἢ τῆς ἐσθῆτος καὶ τῶν τοιούτων. Ἐπειδὴ δ' ἕκαστος δὲν ἐξαρκεῖ εἰς τοσαύτας πα- ρασκευὰς ἀλλὰ δεῖται πολλῶν κοινωνῶν καὶ βοη- θῶν, συνέργεται μετ' ἄλλων εἰς μίαν συνοικίαν καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τὴν καλουμένην πόλιν, ἐν ἣ οἱ πο- βελτίστην φύσιν καθισταμένη καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιο- σύνην κτωμένη λαμβάνει ἕξιν τιμιωτέραν τῆς τοῦ σώματος τοῦ ἰσχὺν καὶ κάλλος μετὰ ὑγιείας λαμβάνοντος, τούτου ἕνεκα, ὅτι ἢ ψυχὴ εἶναι τιμιωτέρα τοῦ σώματος. Ὁ ἔχων λοιπὸν νοῦν πρέπει τὸ εὐγενέστερον καὶ θειότερον τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ μέρος νὰ θεραπεύῃ, περὶ δὲ τοῦ σώματος τοσοῦτο μόνον νὰ φροντίζει, ὥστε τοῦτο νὰ δύνηται διὰ τῆς συμ- φωνίας τῶν καθ' ἕκαστον αὐτοῦ μερῶν νὰ διατηρῇ καὶ ἀυξάνῃ τὴν καλλίστην ἐκείνην ἁρμονίαν, ἣτις ἐν τῇ τοῦ ἀν-θρώπου ψυχῇ ὀφείλει νὰ ὑπάρχῃ. (Πολ. 9, 588 B-592 B).

¹⁾ Πολ. 2, 369 A.

λίται ἕκαστοι ἰδιόν τι ἀσκοῦντες ἔργον παρέχουσι καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ ἐκ τούτων ἀγαθὰ φροντίζοντες οὐ μόνον περὶ τῆς ἑαυτῶν εὐεστοῦς ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς ὅλης πόλεως¹⁾). Ἄν προέπει δὲ τὸ παράπαν διὰ ταῦτα νὰ υπολάβωμεν ὅτι αἰτία τῆς συστάσεως τῆς πολιτείας εἶναι ἡ φυσικὴ μᾶλλον ἢ ἡ ἠθικὴ τῶν καθ' ἕκαστον ἀνθρώπων ἔνδεια, διότι τὴν πολιτικὴν ὁ φιλόσοφος θεωρεῖ στενότερα συνημμένην τῇ ἠθικῇ²⁾). Τὴν δ' ὄντως μεγάλην ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου προσνεμομένην τῇ πολιτεῖα ἠθικὴν ἀξίαν μαρτυρεῖ ἡ γνώμη αὐτοῦ, ὅτι ἡ πολιτεία εἶναι ἀναγκαιότατος ὄρος τῆς ὑπάρξεως τῆς ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς· διότι ἡ ταύτης ποιούσα παιδεύσεις δύναται νὰ ὑπάρχη μόνον ἐν πολιτεῖα καὶ δὴ τῇ καλῶς διατεταγμένῃ πολιτεῖα. Ἰητέον δ' ὅτι ἡ περὶ τὰ πολιτικὰ ἀσχολία θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς δευτερεῦον καθήκον³⁾), κύριον δ' ἔργον τοῦ ἀνθρώπου υπολαμβάνει ὁ φιλόσοφος τὴν διὰ τῆς τῶν ἰδεῶν θεωρίας ἀνύψωσιν καὶ τελείωσιν αὐ-

¹⁾ Αὐτ. 369 B - 372.

²⁾ Τὰ ἐν τῇ Πολιτεῖα (2, 369 B κέξ.) περὶ τῶν τοῦ βίου ἀναγκῶν τῶν τοὺς ἀνθρώπους εἰς κοινωνίαν συναγαγουσῶν λεγόμενα ἀναφέρονται εἰς μόνην τὴν ἀρχέγονον καὶ φυσικὴν κοινωνίαν. Οὐχὶ δικαίως ἄρα ὁ Ἀριστοτέλης φέγει τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ ὡς δοξάζοντα ὅτι ἡ πόλις συνέστηκε οὐχὶ χάριν τοῦ καλοῦ ἀλλὰ τῶν ἀναγκαιῶν.

³⁾ Συμπ. 216 A.

τοῦ ἀλλ' ἢ ἀναγκαιότης τῆς πολιτείας, ἣς ἄνευ ἀδύ-
 νατος ἀποβαίνει, ὡς εἴρηται, ἢ ὑπαρξίς ἐπιστήμης
 καὶ ἀρετῆς, ἐπιτάττει τοῖς ἀρίστοις πολίταις ὅπως
 ἀπὸ τοῦ μακαρίου τῆς ἐπιστημονικῆς θεωρίας ὕψους
 κατέρχονται εἰς τὸ σκοτεινὸν τοῦδε τοῦ κόσμου
 δεσμωτήριον καὶ τὰς ἀσχολίας τοῦ βίου¹⁾. Ἡ πο-
 λιτεία δηλονότι δὲν εἶναι τὸ μόνον καὶ κύριον τῆς
 τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργείας ὑποκείμενον ἀλλ' ἀναγ-
 καιότατος ὄρος τῆς γενέσεως τῆς ἀρετῆς καὶ ἐπι-
 κρατήσεως αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ. Διότι ἐν μόνῃ τῇ
 πολιτεία εἶναι δυνατὴ ἡ ἀγωγή καὶ παιδεία, ἣς ἐλ-
 λειπούσης ἡ ἀρετὴ εἶναι ἔργον τῆς τύχης. Καὶ αὐ-
 τὰ αἰ φύσει ὑπέροχοι διάνοιαι οὐ μόνον δὲν δύ-
 νανται νὰ ἀσκήσωσι μόναι τὴν ἀρετὴν ἀλλὰ καὶ
 κινδυνεύουσι κακῶς ὑφιστάμεναι ἐπιδράσεις νὰ κα-
 ταστῶσιν εἰς ὀλεθρίας παρεκτροπὰς καὶ μόλις δι'
 ἀσυνήθους τῶν περιστάσεων εὐνοίας δύνανται νὰ
 διασωθῶσιν. Ἐὰν ἡ πολιτεία νοσῇ καὶ αἰ δημόσιαι
 διατάξεις ὧσι πλημμελεῖς, οὐδεμία ἐλπὶς καθολικῆς
 ἀνυψώσεως τῆς ἠθικῆς, ὀλίγοι δ' ἴσως τινὲς δια-
 σφύζονται ἀπρὶξ τῆς φιλοσοφίας καὶ ἀρετῆς ἀντεχό-
 μενοι²⁾. τοῦναντίον δὲ ἀγαθὴ πολιτεία προάγει καὶ
 ἀσφαλίξει τὸ ἀγαθὸν κατὰ τοῦ κακοῦ. Ἐντεῦθεν
 γίνεται φανερόν ὅτι κύριος τῆς πολιτείας σκοπὸς

1) Πολ. 6, 519 D E.

2) Πολιτ. 490 E κέξ.

εἶναι ἢ ἀρετὴ τῶν πολιτῶν¹⁾). Τῆς ἀγαθῆς ἄρα πολιτείας καὶ τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρὸς σκοπὸς προβάλλεται ἢ ὑπὸ πάντων τῶν πολιτῶν ἄσκησις μὲν τῆς ἀρετῆς ἀποφυγὴ δὲ τῆς κακίας²⁾ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἢ τούτων εὐδαιμονία³⁾. Λιὸν καὶ καθάπτεται ὁ Πλάτων τῶν συνήθων πολιτειῶν καὶ τῆς κρατούσης πολιτικῆς τέχνης, ἥτις περὶ ἄλλων ἀναξίων λόγου πραγματίων φροντίζουσα τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου σκοποῦ ἀφίσταται⁴⁾, ὅπουτοι δ' ἰδίαν πολιτείαν, ἥτις οὐσα αὐτὸ τοῦτο ἠθικὴ καὶ τελεία ἔχει πρωτανεύουσαν ἀρχὴν τὴν ἔννοιαν τῆς δικαιοσύνης

1) Πβλ. Γοργ. 504 E - πρὸς ταῦτα βλέπων ὁ ῥήτωρ ἐκεῖνος, ὁ τεχνικός τε καὶ ἀγαθός, καὶ τοὺς λόγους προσοίσει ταῖς ψυχαῖς, οὓς ἂν λέγῃ, καὶ τὰς πράξεις ἀπίστας. . . . πρὸς τοῦτο αἰεὶ τὸν νοῦν ἔχων, ὅπως ἂν αὐτοῦ τοῖς πολιταῖς δικαιοσύνη μὲν ἐν ταῖς ψυχαῖς γίγνηται, ἀδικία δὲ ἀπαλλάττεται, καὶ σωφροσύνη μὲν ἐγγίγνηται, ἀκολασία δὲ ἀπαλλάττεται καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ ἐγγίγνηται, κακία δὲ ἀπίη». 515 B - ἐρωτῶ βουλόμενος εἰδέναι. . . εἰ ἄλλου τοῦ ἄρα ἐπιμελήσει ἡμῖν ἐλθὼν ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἢ ὅπως ὅτι βέλτιστοι οἱ πολῖται ὄμεν. Νόμ. 12,962 A ἐξ. « πρὸς γὰρ ἐν ἔφαμεν δεῖν αἰεὶ πάνθ' ἡμῖν τὰ τῶν νόμων βλέποντ' εἶναι, τοῦτο δ' ἀρετὴν που συνεχωροῦμεν πάνυ ὀρθῶς λέγεσθαι. κ. ἄ. π.

2) Γοργ. 504 D. 513 E. Νομ. 1,631 B κέξ. 3,688 A κέξ.

3) Πολ. 4, 420 B. 421 B κέξ. 7, 519 E. Νομ. 4,715 B.

4) Γοργ. 518 E.

καὶ πάσης καθόλου ἀρετῆς. Τοιαύτη δὲ ἠθικὴ πολιτεία τότε μόνον πραγματοποιῆται καὶ τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς ἐπιτυγχάνει σκοποῦ, ὅταν ἐρείδηται ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας, ἥτοι ὅταν πᾶσαι τῆς πολιτείας αἱ διατάξεις καὶ τὰ βουλευόμενα ἀπὸ ἐπιστημονικῆς γνώσεως ἀπορρέωσιν. Ἐκ τούτου συμφανές, ὅτι τῆς τελείας πολιτείας ἀναγκαιοτάτη προϋπόθεσις ὑπάρχει ἡ ἀπόλυτος τῆς φιλοσοφίας ἐπικράτησις καὶ ἀρχὴ τῶν φιλοσόφων ¹⁾. Ἀλλὰ πρὸς συγκρότησιν τοιαύτης πολιτείας πλεῖστα πρόκεινται καὶ μέγιστα ἐμποδίσματα τῷ σοφῷ καὶ ἀληθεῖ πολιτικῷ ἀνδρὶ, ὅστις τὴν σοφίαν καὶ ἀρετὴν τῶν πολιτῶν διώκων δὲν δύναται νὰ ἐκπορίζη τὰς ἀρεστὰς αὐτοῖς ἡδονὰς οὐδὲ νὰ θεραπεύῃ αὐτῶν τὰς ἐπιθυμίας. Διὸ νομίζει ὁ Πλάτων ὅτι ἡ κατασκευὴ καὶ συντέλεσις τελείας πολιτείας ἀπαιτεῖ ὅπως οἱ πρεσβύτεροι τῶν δέκα ἐτῶν πάντες ἐκβληθῶσιν οἱ δὲ λοιποὶ ἐν τοῖς προσήκουσι τρόποις καὶ νόμοις ἀνατραφῶσιν. ²⁾.

Διακρίνει δ' ὁ Πλάτων τρία τῆς πολιτείας γένη, ἥτοι τὸ βουλευτικὸν ἢ τὸ τῶν ἀρχόντων, τὸ ἐπικουρικὸν ἢ τὸ τῶν φυλάκων, καὶ τὸ χρηματιστικὸν τὸ περιλαμβάνον τοὺς γεωργοὺς καὶ βιομηχάνους, ἅτινα τρία γένη ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰ τρία τῆς ψυχῆς μέρη, τὸ λογιστικὸν καὶ τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ἐπιθυμη-

¹⁾ Πολιτικ. 293 C. Πολ. 5,473 D. E.

²⁾ Πολ. 7,540 D. κέξ.

τικόν. Καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ ἀνήκει, ὡς εἴρηται, εἰς τοὺς φιλοσόφους καὶ ἐπομένως οὐχὶ εἰς πολλοὺς ἀλλ' ὀλίγους τοὺς ἱκανοτάτους ¹⁾, οἷς ἐπιτρέπεται ἀπόλυτος ἐξουσία ὑπ' οὐδενοῦ νόμου περιοριζομένη ²⁾. Ὁ φιλόσοφος δηλαδὴ καὶ ἀγαθὸς πολιτικὸς ἀνὴρ οὐδεμίαν ἔχει ἀνάγκη νόμον ἀλλ' ὥσπερ ὁ τῆς νεῶς κυβερνήτης σφύζει τοὺς συνναύτας ἔχων ὡς νόμον τὴν ἑαυτοῦ τέχνην, οὕτω καὶ ὁ ἔμμερον ἀρχων σφύζει τοὺς πολίτας καὶ ἀποτελεῖ αὐτοὺς ἀμείνους ἐκ χειρῶν παρεχόμενος τὴν δύναμιν τῆς τοῦ ἀρχεῖν τέχνης κρείττονα τῶν νόμων ³⁾. (Οὕτω λοιπὸν ἐν τῇ

¹⁾ Ἡ ἀρχὴ καὶ πολιτικὴ ἐπιστήμη οὐσα δυσχεροστάτη ὑπάρχει πάνυ ὀλίγοις (Πολιτ. 293 Α ε.). Ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῇ ψυχῇ τὸ ἀπλούστατον καὶ ἐλάχιστον αὐτῆς μέρος, τὸ λογιστικόν, ἀνάγκη νὰ δεσπόζη τῶν λοιπῶν μερῶν, οὕτω καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ πρέπει νὰ ἀρχῇ ἡ μικρὰ τῶν πολιτῶν μερίς, ἥτις καὶ κατὰ τὰς γνώσεις καὶ τὸ ἦθος ὑπερέχει.

²⁾ Πολιτ. 292 Ε κέξ. Πολ. Α, 128 Ε. Β, 188 Α κέξ. Γοργ. 521 D κέξ.

³⁾ Πολιτ. 297 Ε. Πρὸςθεσ ὅτι οἱ νόμοι δὲν δύνανται τὸ ἀρίστον καὶ δικαιοτάτον ἀκριβῶς ἅμα πᾶσι περιλαβόντες νὰ ἐπιτάττωσι τὸ βέλτιστον, διότι αἱ ἀνομοιοότητες τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πράξεων εἶναι πολλαὶ καὶ τὰ ἀνθρώπινα οὐδεμίαν ἡσυχίαν ἔχουσιν. (Ἰβνθ. ἀν. 294 Β Γ.) — Αἱ πολιτεῖαι δ' ὅμως, αἷς ἔλλείπει ἡ ἀληθῆς πολιτικὴ τέχνη, ὀφείλουσι νὰ χρῶνται νόμοις καὶ ἀποφεύγωσι τὰς αὐθαιρέτους βουλήσεις· ὁ δὲ τολμῶν νὰ ποιῇ τι παρὰ τοὺς

τελεία πολιτεία ἄρχουσιν οἱ φιλόσοφοι, οἵτινες ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ὅλης πόλεως ὀφείλουσι, καθάπερ εἴρηται, νὰ κατέρχωνται ἀπὸ τοῦ ἀγαστοῦ καὶ μακαρίου τῆς ἐπιστημονικῆς θεωρίας ὕψους εἰς τὰς πολιτικὰς ἀσχολίας καὶ ἀναλαμβάνωσι τὴν τῆς πολιτείας διοίκησιν. Εὐδηλον δ' ὅτι ἡ πόλις, ἐν ἣ οἱ μέλλοντες νὰ ἄρξωσιν εἶναι ἥκιστα φίλαρχοι, οἰκεῖται ἄριστα καὶ ἀστασιαστότατα· τούναντίον ἡ πόλις παντάπασιν ἀφρανίζεται καὶ ὅλως ἀπόλλυται, ὅταν ἡ ἀρχὴ γίνηται περιμάχητος καὶ ἄνθρωποι πεινῶντες ἰδίων ἀγαθῶν ἔρχονται ἐπὶ τὰ δημόσια ἐπιθυμοῦντες ἐκ τούτων νὰ ἀρπάσωσι ¹⁾. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς τάξεως τῶν ἀρχόντων. Ἴνα δ' ἡ πολιτεία διατελῇ ἀπὸ τε τῶν ἔσω καὶ ἔξω ἐχθρῶν ἀσφαλῆς, ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὡς δευτέρα τάξις ἡ τῶν πολεμικῶν τῶν τὸ τῆς φυλακῆς ἔργον ἐπιτετραμμένων ²⁾. Τὸ πολεμεῖν ἀποτελεῖ ἰδίαν τέχνην καὶ προὔποτίθησι φυσικὴν ἰκανότητα καὶ διαρκῆ ἀσκησιν, ἣν ἄλλως ἀπαιτεῖ ἡ τῶν ἔργων διανομὴ καὶ δὴ τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον σπουδαιοτάτη τυγχάνει οὔσα ἡ

νόμους πρέπει νὰ ζημιῶται θανάτῳ καὶ πᾶσι τοῖς ἐσχάτοις (297 B. ἔξ.)

¹⁾ Πολ. 7, 540 B. 520 A κἔξ.

²⁾ Οὗτοι καλοῦνται συνήθως ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος φύλακες, ἐπίκουροι, προπολεμοῦντες (Πολ. 4, 423 A. 429 B κἄπ.) καὶ στρατιῶται (Πολ. 3, 398 B. 4, 430 A).

τῆς πόλεως ὑπεράσπισις. Ὀφείλουσι δ' οἱ φύλακες
 νὰ ἔχωσι μὴ μόνον θυμοειδῆ ἀλλὰ καὶ πραεῖαν φύ-
 σιν, πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους ὄντες πρᾶοι πρὸς δὲ τοὺς
 πολεμίους χαλεποί· καὶ ἐπειδὴ ἡ πραότης ἀπαιτεῖ
 φιλομάθειαν καὶ φιλοσοφίαν, ἀνάγκη οἱ ἀγαθοὶ φύ-
 λακες νὰ εἴησι φιλόσοφοι καὶ φιλομαθεῖς ¹⁾. Ἐκ τῶν
 φυλάκων πρέπει νὰ ἐκλέγονται ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς
 πόλεως ἐκεῖνοι, ὧν ἡ προθυμία καὶ πρὸς τὴν πόλιν
 ἀγάπη ἔχει ἀρκούντως δοκιμασθῆ καὶ ὑπάρχει περὶ
 αὐτῶν πεποιθήσις ὅτι θὰ πράττωσιν ἀεὶ τὸ τῇ πό-
 λει συμφέρον. Πρὸς τοῦτο ἐπιάνευκες ὅπως ἐκ παί-
 δων ἐπιμελῶς οἱ πολῖται ἐπιτηρῶνται καὶ αὐστηροῶ
 βασάνῳ ὑποβάλλονται, ἵνα ἐκάστου τούτων ἡ διά-
 νοια καὶ τὸ ἦθος διαγνωσθῆ ²⁾. "Ὅσοι λοιπὸν μετ'

¹⁾ Πολ. 2, 375 - 377. Τοῖς φύλαξι προσήκει πρὸς τοῖς
 ἄλλοις ἡ γνῶσις τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ καὶ ἡ δύναμις
 τοῦ διακρίνειν, τί τυγχάνει ὄν τῇ πόλει φίλιον καὶ τί πο-
 λέμιον (Πολ. 2, 375 D ἐξ. 3, 414 α. Τίμ. 27 D).

²⁾ Οὐ μόνον ἐν τοῖς πόνοις καὶ φόβοις καὶ ἡδοναῖς
 πρέπει νὰ βασανίζωνται ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς μαθήμασι γυ-
 μνάζωνται, ἵνα διαγνωσθῆ, εἰ τὰ μέγιστα μαθήματα τὰ εἰς
 τὴν δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν καὶ σοφίαν
 ἀναφερόμενα δύνανται νὰ φέρωσι μηδαμῶς ἀποδειλιῶντες
 (Πολ. 6, 503 E). Ἰδίᾳ δ' ἐκεῖνο τὸ μάθημα ὀφείλουσι νὰ
 θεραπεύωσιν, ὅπερ οὐ μόνον ἔλκει τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ γιγγο-
 μένου εἰς τὸ ὄν καὶ καθίστησιν τινὰ ἀληθινὸν φιλόσοφον ἀλλὰ
 καὶ πολεμικὰς ἀρετὰς ποικίλως προσπορίζει. Τὸ μάθημα τοῦτο

αὐστηρὸν ἔλεγχον καὶ μακρὰν βάσανον ἀποδειχθῶ-
σιν ὄντες πρόθυμοι τῇ πόλει καὶ γενναῖοι, ὑπὸ τῆς
ὀδύνης καὶ ἀλγηδόνης μὴ μεταπειθόμενοι, μνήμο-
νες καὶ δυσεξαπάτητοι, δυσγοήτευτοι καὶ εὐσχήμονες,
εὐρυθμοὶ καὶ εὐάρμοστοι, οὗτοι πρέπει νὰ καθιστῶν-
ται ἄρχοντες τῆς πόλεως καὶ λαμβάνωσι τιμὰς, λίαν
ὀρθῶς καλούμενοι φύλακες τῶν τε ἔξω τῆς πόλεως
πολεμίων καὶ τῶν ἐντὸς αὐτῆς φίλων, διότι προσ-

δὲν εἶναι αἱ βάναισοι τέχναι οὐδ' ἡ γυμναστικὴ ἀλλ' ἡ ἀριθ-
μητικὴ καὶ λογιστικὴ, ἣ προσχρῶνται πᾶσαι αἱ τέχναι καὶ διὰ
νοιαὶ καὶ ἐπιστῆμαι. Πρὸς τὴν ἀριθμητικὴν στενότατα συν-
δέδεται ἡ γεωμετρία, ἣ περὶ προσηκόντως ἀσκουμένη οὐ μόν-
ον εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην ὑπάρχει χρησιμωτάτη ἀλλὰ
καὶ τὴν ψυχὴν μεταστρέφει εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ ἔστι
τὸ εὐδαιμονέστατον τοῦ ὄντος, ὅπερ πρέπει παντὶ τρόπῳ νὰ
ἴδῃ. Παρὰ τὴν γεωμετρίαν τάττεται ἡ ἀστρονομία, ἣτις ἐρευν-
νῶσα τὴν θαυμασίαν τοῦ οὐρανοῦ τάξιν καὶ τὴν σταθερὰν
τῶν ἀστρῶν κίνησιν ἀναγκάζει τὴν ψυχὴν νὰ ὀρθῶ ἄνω καὶ
καταλείπουσα τὰ πρόσγεια καὶ ταπεινὰ νὰ ἐπισκοπῇ τὰ θεῖα
καὶ οὐράνια. Τῆς ἀστρονομίας ἀδελφὴ εἶναι ἡ μουσικὴ, διότι
ἀμρότεραι ζητοῦσι τοὺς ἐν ταῖς συμφωνίαις ἀριθμοὺς καὶ
ἐπισκοποῦσι τίνες τούτων ὑπάρχουσι σύμφωνοι καὶ τίνες οὐχί,
ὅπερ εἶναι χρήσιμον πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ζή-
τησιν (527 C - 532). Ἄλλὰ πάντα ταῦτα τὰ μαθήματα εἶναι
οἷονεὶ προοίμιον τοῦ μεγίστου καὶ σπουδαιοτάτου μαθήμα-
τος, τῆς διαλεκτικῆς, ἣ ἀσχολεῖται περὶ μόνον τὰ τῇ νοήσει
οὐχὶ δὲ τῇ αἰσθήσει λαμβανόμενα.

έχουσιν, ὅπως οὗτοι μὲν μὴ ἐθέλωσιν ἐκεῖνοι δὲ μὴ δύ-
 νονται νὰ κακουργῶσι ¹⁾). Τοιαῦτα ὅμως καὶ τοσαῦτα
 ἀρεταὶ δὲν συνυπάρχουσι συνήθως παρὰ πολλοῖς
 ἀνθρώποις· διότι οἱ εὐμαθεῖς καὶ μνήμονες καὶ ἀγ-
 χίνοι καὶ ὄξεῖς δὲν εἶναι ὡς τὰ πολλὰ νεανικοὶ καὶ
 μεγαλοφρονεῖς τὰς διανοίας ἀλλὰ μετὰ ἡσυχίας καὶ
 βεβαιότητος ἐθέλωσι νὰ ζῶσιν, ὅσοι δὲ πάλιν ἔχου-
 σιν ἤθη βέβαια καὶ οὐκ εὐμετάβια, δι' ὧν ἤθελον
 καταστῆ πιστοὶ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ δυσκίνητοι πρὸς
 τοὺς φόβους, οὗτοι πρὸς τὰς μαθήσεις εἶναι συνή-
 θως δυσκίνητοι καὶ δυσμαθεῖς ²⁾). Οἱ φύλακες προ-
 σήκει νὰ κατοικῶσιν ἐν καλλίστῳ τῆς πόλεως μέρει,
 ὅθεν καθίσταται αὐτοῖς δυνατὸν καὶ τοὺς ἐν τῇ πό-
 λει ἀπειθοῦντας τοῖς νόμοις νὰ κατέχωσι καὶ τοὺς
 ἔξωθεν ἐπερχομένους πολεμίους νὰ ἀποκρούωσιν.
 Ἵνα δὲ μὴ ἀπὸ φιλάκων πορθηταὶ τῆς πόλεως
 ἀποβῶσι, πρέπει πᾶσαι πρὸς κτῆσιν ἐπιθυμία ὅλος
 ἀπ' αὐτῶν νὰ ἀπῆ. Πρὸς τοῦτο ἀνάγκη ὅπως μηδε-
 μίαν οὐσίαν μηδὲ οἴκησιν ἰδίαν ἔχωσιν ἀλλὰ τρέ-
 φωνται δημοσίᾳ διαπάνη μηδέποτε ἐπιδιώκοντες χρυ-
 σίον καὶ ἀργύριον ἄλλως τε καὶ διότι τοιοῦτον
 ἔχουσι θεῖον καὶ εὐγενὲς ἐν τῇ ψυχῇ ³⁾). Ἄλλ' οὕτω

¹⁾ Πολ. β, 412 Β — 414 Β.

²⁾ Πολ. β, 503 C. D.

³⁾ Πολ. β, 415 D - 417 Β. Οἱ φύλακες καὶ ἄρχοντες ζῶσι
 κοινῇ φροτῶντες εἰς συσσίτια ὡσπερ ἐστρατοπεδευμένοι.

διάγοντες φανερόν ὅτι δὲν ζῶσι κατ' ἐξοχὴν εὐδαιμονες οὐδ' ἀπολαύουσι πλειόνων τῶν ἄλλων πολιτῶν ἀγαθῶν. Εἰκότως διότι ὁ σκοπὸς τῆς συστάσεως τῆς πολιτείας ἐγκείται ἐν τούτῳ, ὅπως μὴ μία τάξις πολιτῶν διαφερόντως ἀλλ' ὅλη ἢ πόλις ὡς μάλιστα καταστῆ εὐδαίμων. Εἰ δὲ μὴ ὑπῆρχε τῷ βίῳ τῶν φυλάκων ἀπλότης καὶ χρηστότης, δὲν θὰ ἠδύναντο οὗτοι τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα νὰ ἐπιτελῶσι καὶ οὕτω μεγάλως τὴν πολιτείαν θὰ ἔβλαπτον· ἀλλ' ἡ πολιτεία τότε σφύζεται καὶ εὐδαιμονεῖ, ὅταν αἱ τάξεις τῶν πολιτῶν ἕκασται τὰ ἑαυτῶν ἔργα ἀκριβῶς ποιῶσι καὶ ἀπολαύωσι τοσαύτης εὐδαιμονίας, ὅσῃν τὸ ἴδιον ἑκάστης ἔργον ἐπιτρέπει ¹⁾. Ἐπειδὴ δὲ μεγάλην βλάβην τῇ πολιτεία ἐπάγει ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πενία, ὧν ἐκεῖνος μὲν ἐμποιεῖ τρυφὴν καὶ ἀργίαν καὶ νεωτερισμόν, αὕτη δὲ πρὸς τῷ νεωτερισμῷ ἀνελευθερίαν καὶ κακουργίαν, διὰ τοῦτο ὀφείλουσι παντὶ τρόπῳ οἱ φύλακες νὰ προσέχωσιν, ὅπως μηδέτερον τούτων εἰς τὴν πόλιν παρεισδύη. Ἄλλ' ἤθελέ τις ἀπορήσει: πῶς ποτε χρήματα μὴ κεκτημένη πόλις ἤθελε δυναθῆ νὰ πολεμῆ καὶ μάλιστα πρὸς πόλιν πλουσίαν καὶ μεγάλην; Πρὸς ταῦτα ὁ φιλόσοφος παρατηρεῖ ὅτι πρῶτον μὲν οἱ φύλακες τῆς τοιαύτης πόλεως, οἷαν οὗτος κατασκευάζει, διὰ τῆς ἀποφυγῆς τῆς τρυφῆς καὶ μαλθακότητος προέχουσι πολὺ κατὰ τὴν

¹⁾ Πολ. 4, 419 Α — 421 Ο.

ἰσχὸν τῶν σιρατιωτῶν τῶν ἄλλων πόλεων, ἔπειτα δὲ διὰ τὴν ἀνδρείαν λίαν εὐδοκιμοῦντες δύνανται εὐκόλως νὰ συνάπτωσι συμμαχίαν μετὰ πλουσίων πόλεων¹⁾. Ἀλλὰ μὴν ἡ πλούσια πόλις δὲν ἐμποιεῖ φόβον, διότι ἔνεκα τῆς διακρίσεως καὶ διαστάσεως τῶν πολιτῶν αὐτῆς πρὸς ἀλλήλους δὲν εἶναι κατ' ἀλήθειαν μία ἀλλὰ πολλὰ καὶ στερεῖται τῆς τῶν πολλῶν ὁμονοίας, ἥπερ τογγάζει ἔμφρασμα τῆς κοινῆς σωτηρίας. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἡ πολιτεία διατηρεῖ τὴν ἀπλότητα καὶ ἰσότητα. Ἡ δὲ διαμένῃ δυνατωτάτη καὶ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν τῶν κατ' ἕκαστα μερῶν αὐτῆς ἁρμονίαν ἀήττητος. Ἐπεὶ ἔργον προστάττει ὁ Πλάτων τοῖς φύλαξι τοῦτο, ὅπως κατὰ πάντα

¹⁾ Πολλοῦ λόγου ἀξία καὶ ὄντως θαυμασία εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου γινομένη τῶν τοῦ πολέμου εἰδῶν διάκρισις, κατ' ἣν ὁ πρὸς τοὺς Ἕλληνας πόλεμος θεωρητέος διάφορος τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους διότι ἐκεῖνος εἶναι καὶ πρέπει νὰ ὀνομαζῆται στάσις μᾶλλον ἢ πόλεμος. Οἱ μὲν Ἕλληνες οἰκεῖοι ὄντες πρὸς ἀλλήλους καὶ συγγενεῖς ὀφείλουσι νὰ φείδωνται ἀλλήλων καὶ ἐυλαβεῖν τὴν ὑπὸ τῶν βαρβάρων δουλείαν, οἱ δὲ βαρβάροι ξένοι ὄντες καὶ φύσει πολέμοι πρέπει νὰ πολεμῶνται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Διὸ γενομένης ποτὲ ἐν τοῖς Ἕλλησι στάσεως οἱ φύλακες οὔτε τοὺς ἀγροὺς θὰ ἐρημιώσωσιν οὔτε τὰς οἰκίας θὰ ἐμπρήσωσιν οὔτε τοὺς νεκροὺς θὰ συλήσωσιν οὔτε τὰ ὅπλα αὐτῶν ὡς ἀναθήματα πρὸς τὸ ἱερὸν θὰ φέρωσιν οὔτε ἄλλο τι μέγα κακὸν θὰ διαπραΰξωσι. (Πολ. 5, 466 D-471 C).

τρόπον προσέχουσιν ἵνα μήτε μικρὰ ἢ ἡ πόλις μήτε μεγάλη ἀλλὰ τις ἱκανὴ καὶ μία, καθόλου δ' εἰπεῖν ἐμφραντικῶς ἐξαίρει ὁ φιλόσοφος οὐχὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν τῆς πόλεως ὁρίων ἀλλὰ τὴν ἐνότητα αὐτῆς. Αὕτη δ' ἡ ἐνότης τότε ἀσφαλῶς ἐπιτυγχάνεται, ὅταν ἕκαστος πολίτης ἐκεῖνο τὸ ἔργον ἐπιτηδεύῃ, εἰς ὃ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐγεννήθη κατάλληλος, πρὸς δ' ἔτι μὴ ἀποκλίνῃ τοῦ καθεστῶτος καὶ καθωρισμένου εἵδους τῆς γυμναστικῆς καὶ μουσικῆς, ἥπερ ἐστὶ φιλακτῆριον τῆς ἠθικῆς ¹⁾.

Τέλος δὲ ἡ τρίτη τάξις, ἡ ἐκ γεωργῶν καὶ βιομηχάνων καὶ ἐμπόρων ἀποτελουμένη, ὑπάρχει ἀπὸ πάσης πολιτικῆς ἐνεργείας ἀποκεκλεισμένη καὶ ἐν μόνῃ τῇ ἐργασίᾳ περιορίζεται. Περὶ τὴν τρίτην τάξιν μικρὸν ἀσχολεῖται ὁ ἀριστοκρατικὸς φιλόσοφος καὶ περὶ τῆς μορφώσεως αὐτῆς ὀλίγον φροντίζει ²⁾, τοσοῦτο δὲ μόνον παρ' αὐτῆς ἀπαιτεῖ, ὅπως διὰ τῆς ἐργασίας τὰ ἐπιτήδεια τοῖς φύλαξι καὶ ἄρχουσι προσπορίξῃ. Διότι αἱ δύο ἀνώτεροι τάξεις ἀπέχονται πᾶ-

¹⁾ 422 - 424 D.

²⁾ Διότι «νευρορράφοι φαῦλοι γενόμενοι καὶ διαφθαρέντες καὶ προσποιησάμενοι εἶναι, μὴ ὄντες, πόλει οὐδὲν δεινόν, φύλακες δὲ νόμον τε καὶ πόλεως μὴ ὄντες, ἀλλὰ δοκοῦντες, ὁρᾷς δὴ ὅτι πᾶσαν ἄρδην πόλιν ἀπολλύασι, καὶ αὖ τοῦ εἶ οἴκειν καὶ εὐδαιμονεῖν μόνον τὸν καιρὸν ἔχουσιν» (Πολ. 4, 421 A).